

چکیده پژوهش:

این پژوهش یک مطالعه نیمه تجربی است که به منظور بررسی تأثیر آموزش بهداشت میزان آگاهی و نگرش دانشجویان دختر مرکز تربیت معلم رشت در زمینه بیماری ایدز و روشهای پیشگیری از آن، در سال ۷۵-۱۳۷۴ انجام گرفته است. روش نمونه گیری در این مطالعه، تصادفی ساده بود. بطوری که ۱۲۰ نفر دانشجویان از میان ۲۳۸ نفر انتخاب شدند.

ابزار گردآوری اطلاعات در این پژوهش پرسشنامه‌ای شامل چهار بخش (مشخصات عمومی، منابع کسب اطلاعات، آگاهی و نگرش) بود.

این پژوهش در دو مرحله انجام گرفت. ابتدا واحدهای مورد پژوهش در مرحله آزمون اولیه، پرسشنامه را تکمیل نمودند. سپس یک برنامه آموزشی براساس نیاز آنان تدوین و با استفاده از روش سخنرانی و پرسش و پاسخ همراه با وسایل آموزشی نوری دیداری و ... طی سه هفته به اجرا درآمد و به منظور کاهش تأثیر عوامل مداخله گر، چهار هفته پس از اتمام برنامه آموزشی، آزمون ثانویه انجام شد که طی آن همان پرسشنامه مجدداً توسط هریک از واحدهای مورد پژوهش تکمیل گردید. اطلاعات جمع آوری شده با استفاده از آمار پارامتری^۱ و غیر پارامتری^۲ تجزیه و تحلیل شد.

تحلیل یافته‌های پژوهش نشان داد که بین میزان آگاهی و نگرش واحدهای مورد پژوهش قبل و بعد از اجرای برنامه آموزشی تفاوت آماری معنی داری وجود دارد. به عبارتی برنامه آموزش بهداشت در ارتقاء سطح آگاهی و تغییر یا ایجاد نگرش مثبت در افراد مورد مطالعه مؤثر بوده است.

بررسی تأثیر برنامه آموزش بهداشت بر آگاهی و نگرش دانشجویان دختر مرکز تربیت معلم رشت در زمینه بیماری ایدز

پژوهشگر:

هما مصطفای خمایی

کارشناس ارشد پرستاری

عضو هیئت علمی دانشکده پرستاری و مامایی لاهیجان

1- Parametric.

2- Nonparametric.

مقدمه :

جامعه پزشکی بزرگترین پیروزی خود را در نیم قرن اخیر، ریشه کنی آبله و فاجعه آمیزترین شکست خود را بروز بیماری «ایدز» می داند، خصوصاً که امروزه مشخص شده است برخلاف تصور همگان این بیماری مختص به همجنس بازان و معتادین تزریقی یا منحصر به کشورهای غربی نبوده و از نظر سن، جنس، ملیت و نژاد، موقعیت جغرافیایی و وضعیت اقتصادی - اجتماعی هیچ حد و مرزی را نمی شناسد. بطوری که امروزه کلیه کشورهای جهان آلوده به ویروس ایدز می باشند. نکته ای که بر اهمیت این بیماری می افزاید این است که هدف این پدیده نسبتاً جدید را اکثراً افرادی تشکیل می دهند که به علت آزادی های نامحدود در کشورهای پیشرفته، کلیه حصارهای اخلاقی را شکسته و به هیچیک از اصول آن پای بند نیستند.

نکته بسیار مهم دیگر در مورد این بیماری، شیوع نسبتاً بالای بیماری در نسل جوان (بیش از ۵٪ موارد آلودگی) است که در هر کشور بعنوان آینده سازان و امیدهای آن جامعه محسوب می شوند. چرا که در طول این دوران شخص مستعد آشنایی با رفتارهای متفاوت شده و تحت نفوذ گروه کثیری از فاکتورهای تکنولوژیکی، آموزشی، مذهبی، اقتصادی، جغرافیایی و سیاسی قرار می گیرد. چنین موقعیت انتقالی، نوجوان و بالغین جوان را در مقابل بیماریهای اصلی رفتاری نظیر ایدز و بیماریهای منتقله جنسی آسیب پذیر می نماید.

همراه با عدم وجود واکسن، دارو و سرم درمانی برای ایدز، مبارزه با این بیماری در جهان گامی فراتر از کنترل بر نداشته است. از این رو آگاهی مردم به راههای انتقال و روشهای پیشگیری، اعتقاد و باور آنان به شدت بیماری و طرق پیشگیری و عمل به اعتقاد و باور مذکور تنها راه مقابله با این بیماری است. لذا استفاده از کلیه امکانات آموزشی کشور و رسانه های گروهی به منظور آموزش

بهداشت گروههای مختلف مردم می تواند از بروز فاجعه جلوگیری کند.

در این میان بر آموزش نوجوانان و بالغین جوان تأکید می شود. جوانان و بالغین گروه سنی مهمی در جامعه هستند (۲۰-۳۹ سال)، آنها تکیه گاه اقتصادی اصلی برای کشورشان و نان آور میلیونها افراد جوانتر و کهنسالان وابسته هستند.

از این رو آموزش بهداشت همه جانبه مردم بویژه نوجوانان و بالغین جوان در صدر برنامه مبارزه با ایدز قرار داشته و از آنجا که یکی از ارکان برنامه کشوری مبارزه با ایدز در کشور ما، آموزش و آگاه سازی کادر آموزشی کشور است (بدین علت که گروه در معرض خطر ایدز نوجوانان و جوانان می باشند یعنی گروهی که اکثراً در واحدهای آموزشی قابل دسترس هستند) بنابراین ارتقاء سطح آگاهی و نگرش کادر آموزشی کشور نظیر معلمان، دبیران و اساتید دانشگاهها در زمینه بیماری ایدز (بویژه راههای انتقال و روشهای پیشگیری از آن) و نهایتاً انتقال این اطلاعات از طریق این گروه به دانش آموزان و دانشجویان مسلماً در تحقق مهمترین بخش برنامه مبارزه با ایدز یعنی آموزش بهداشت ضروری است.

اهداف پژوهش :

هدف کلی: تعیین میزان آگاهی و نگرش دانشجویان دختر مرکز تربیت معلم رشت درباره روشهای پیشگیری از بیماری ایدز به منظور ارائه برنامه آموزش بهداشت مناسب.

اهداف جزئی :

- ۱- تعیین میزان آگاهی دانشجویان دختر مرکز تربیت معلم رشت درباره روشهای پیشگیری از بیماری ایدز قبل از اجرای برنامه آموزش بهداشت.
- ۲- تعیین چگونگی نگرش دانشجویان دختر مرکز تربیت معلم رشت درباره روشهای پیشگیری از بیماری ایدز

فرضیات پژوهش :

- ۱- بین آموزش بهداشت و ارتقاء سطح آگاهی و نگرش دانشجویان دختر مرکز تربیت معلم رشت درباره روشهای پیشگیری از بیماری ایدز ارتباط معنی داری وجود دارد.
- ۲- بین رشته تحصیلی قبلی دانشجویان دختر مرکز تربیت معلم رشت با میزان آگاهی و نگرش این دانشجویان درباره روشهای پیشگیری از بیماری ایدز ارتباط معنی داری وجود دارد.
- ۳- بین رشته تحصیلی فعلی دانشجویان دختر مرکز تربیت معلم رشت با میزان آگاهی و نگرش این دانشجویان درباره روشهای پیشگیری از بیماری ایدز ارتباط معنی داری وجود دارد.
- ۴- بین سطح تحصیلات والدین دانشجویان مجرد مرکز تربیت معلم رشت با میزان آگاهی و نگرش این دانشجویان درباره روشهای پیشگیری از بیماری ایدز ارتباط معنی داری وجود دارد.
- ۵- بین سطح تحصیلات همسر دانشجویان متأهل مرکز تربیت معلم رشت با میزان آگاهی و نگرش این دانشجویان درباره روشهای پیشگیری از بیماری ایدز ارتباط معنی داری وجود دارد.
- ۶- بین میزان استفاده از مطبوعات و رسانه های گروهی با میزان آگاهی و نگرش دانشجویان دختر مرکز تربیت معلم رشت درباره روشهای پیشگیری از بیماری ایدز ارتباط معنی داری وجود دارد.
- ۷- میزان آگاهی و نگرش دانشجویان دختر مرکز تربیت معلم رشت درباره روشهای پیشگیری از بیماری ایدز قبل و بعد از اجرای برنامه آموزش بهداشت دارای اختلاف معنی داری می باشد.

مروری بر مطالعات و پژوهشهای انجام شده

در مورد بررسی میزان آگاهی و نگرش دانشجویان دختر مرکز تربیت معلم در زمینه روشهای پیشگیری از بیماری ایدز تاکنون در ایران تحقیقی انجام نگرفته است،

قبل از اجرای برنامه آموزش بهداشت.

- ۳- تهیه و تنظیم برنامه آموزش بهداشت مناسب در زمینه بیماری ایدز و روشهای پیشگیری از آن برای جامعه مورد مطالعه (دانشجویان دختر مرکز تربیت معلم رشت) براساس یافته های پژوهش و ارائه و اجرای آن.
- ۴- ارزیابی نتایج حاصل از برنامه آموزش بهداشت و تعیین رابطه آن با فاکتورهای مستقل دموگرافیک، اجتماعی و اقتصادی.
- ۵- تعیین میزان آگاهی و چگونگی نگرش دانشجویان دختر مرکز تربیت معلم رشت درباره روشهای پیشگیری از بیماری ایدز بعد از اجرای برنامه آموزش بهداشت.
- ۶- تعیین رابطه بین رشته تحصیلی قبلی (نوع دیپلم) دانشجویان دختر مرکز تربیت معلم رشت با میزان آگاهی و چگونگی نگرش آنان درباره روشهای پیشگیری از بیماری ایدز.
- ۷- تعیین رابطه بین رشته تحصیلی فعلی دانشجویان دختر مرکز تربیت معلم رشت با میزان آگاهی و چگونگی نگرش آنان درباره روشهای پیشگیری از بیماری ایدز.
- ۸- تعیین رابطه بین سطح تحصیلات والدین دانشجویان مجرد مرکز تربیت معلم رشت با میزان آگاهی و چگونگی نگرش این دانشجویان درباره روشهای پیشگیری از بیماری ایدز.
- ۹- تعیین رابطه بین سطح تحصیلات همسر دانشجویان متأهل مرکز تربیت معلم رشت با میزان آگاهی و چگونگی نگرش این دانشجویان درباره روشهای پیشگیری از بیماری ایدز.
- ۱۰- تعیین رابطه بین میزان استفاده از مطبوعات و رسانه های گروهی (رادیو و تلویزیون) با میزان آگاهی و چگونگی نگرش دانشجویان دختر مرکز تربیت معلم رشت درباره روشهای پیشگیری از بیماری ایدز.
- ۱۱- بررسی تأثیر برنامه آموزش بهداشت بر ارتقاء میزان آگاهی و تغییر نگرش دانشجویان دختر مرکز تربیت معلم رشت درباره روشهای پیشگیری از بیماری ایدز.

ولی در مورد سایر موضوعات تحقیقاتی انجام شده است. در زمینه ایدز نیز چند مطالعه توصیفی و توصیفی-تحلیلی در ایران و سایر کشورها انجام شده است.

مطالعه ای به منظور بررسی آگاهی معلمان مدارس هندوستان در مورد ایدز انجام شد. در این سنجش ۱۸۲ معلم که بطور تصادفی از ۱۵ مدرسه ناحیه لاک نو شمال هندوستان انتخاب شده بودند به منظور بررسی آگاهی و دانش آنان در مورد ایدز با استفاده از پرسشنامه و Pre Test مصاحبه شدند. مشاهدات نشان دادند که ۷۹/۷٪ معلمان کلمه ایدز را شنیده بودند، روزنامه منبع اصلی اطلاعاتشان بود. آگاهی معلمان فارغ التحصیل دانشگاهی بطور قابل توجهی بیشتر از معلمان غیر دانشگاهی بود. عده ای معتقد بودند که ایدز توسط پشه بوجود می آید (۱۲٪). کمتر از ۲٪ آگاهی داشتند که استفاده از کاندوم در روابط جنسی از نظر آلودگی به ایدز مطمئن تر است. مطالعات نشان دادند که آنها به برنامه آموزش بهداشت متمرکزتری نیاز دارند چرا که معلمان مدارس منبع مهمی برای انتقال اطلاعات بهداشتی به فراگیران می باشند.

مطالعه به منظور بررسی منابع رسمی و غیر رسمی اطلاعات درباره ایدز بر روی دانشجویان زیمبابوه انجام شد. از ۱۴۲ دانشجوی علوم اجتماعی به هراره زیمبابوه در مورد منابع کسب اطلاعات شان در مورد ایدز و HIV پرسش شد. اکثریت افراد ابراز کردند که روزنامه منبع اصلی کسب اطلاعاتشان در این زمینه است. خانواده و دوستان بعنوان منابع مهم کسب اطلاعات ذکر نشدند. همچنین مقالات و جزوات مهمترین انتقال دهندگان اطلاعات در این زمینه بودند.

مطالعه ای نیمه تجربی به منظور بررسی تأثیر آموزش بهداشت بر آگاهی و نگرش و عملکرد پرستاران بیمارستانهای منتخب تهران در زمینه ایدز انجام گرفته است. در این پژوهش ۹۰ پرستار که خصوصیات مورد نظر، برای شرکت در این پژوهش را دارا بودند شرکت داشتند. ابزار گردآوری داده هادر این پژوهش پرسشنامه بود.

تحلیل اطلاعات حاصل در این مطالعه نشان داد که بین نمرات آگاهی، نگرش و عملکرد قبل و بعد از آموزش تفاوت معنی داری از نظر آماری وجود دارد. به عبارتی تأثیر آموزش بهداشت در ارتقاء سطح آگاهی، تغییر یا ایجاد نگرشی مثبت و همچنین عملکرد مناسب در افراد مورد مطالعه مؤثر بوده است.

مطالعه های نیمه تجربی جهت بررسی و مقایسه تأثیر در روش مستقیم و غیر مستقیم آموزش بهداشت بر آگاهی و نگرش دانشجویان پسر دانشگاه پیام نور سقز در زمینه ایدز در شهر سقز و در سال ۱۳۷۲ انجام گرفت. روش نمونه گیری در این مطالعه، نمونه گیری تصادفی بوده و ۱۰۶ نفر دانشجوی از میان ۲۱۸ نفر جامعه آماری انتخاب و بطور تصادفی به دو گروه مساوی تقسیم شدند. گروه اول با استفاده از روش مستقیم آموزش بهداشت (سخنرانی همراه با وسایل آموزش نوری-دیداری) و گروه دوم با روش غیر مستقیم آموزش بهداشت (خودآموز) تحت آموزش قرار گرفتند.

ابزار گردآوری اطلاعات در این پژوهش پرسشنامه بود. یافته های پژوهش نشان داد که در هر دو روش بین میزان آگاهی و نگرش واحدهای مورد پژوهش قبل و بعد از اجرای برنامه آموزشی تفاوت آماری معنی داری وجود دارد. یافته ها همچنین نشان داد که بین دو روش مستقیم و غیر مستقیم از نظر تأثیر بر میزان آگاهی تفاوت معنی داری وجود ندارد. ولی از نظر تأثیر بر نگرش تفاوت معنی دار بوده و روش مستقیم بیش از روش غیر مستقیم بر تغییر نگرش واحدهای مورد پژوهش تأثیر داشته است.

مواد و روش ها:

روش مطالعه در این پژوهش نیمه تجربی می باشد که به روش سنجش توصیفی-تحلیلی و با مداخله محقق از طریق اجرای برنامه آموزش بهداشت انجام گرفت.

طرح تحقیق بکار گرفته شده برای ارزشیابی در این پژوهش، طرح شبه تجربی از نوع سری های زمانی تک گروهی می باشد. در این طرح، گروهی که درگیر برنامه آموزشی است

متغیرهای کمی، آزمون آماری مک نمار، آزمون آماری T زوج و آزمون آماری T استفاده شده است.

جامعه مورد مطالعه در این پژوهش شامل کلیه دختران ثبت نام کرده در مرکز تربیت معلم رشت در سال تحصیلی ۱۳۷۴-۷۵ می باشد. تعداد این دانشجویان در زمان شروع تحقیق ۲۳۸ نفر بوده که در رشته های علوم تجربی، علوم اجتماعی، حرفه و فن و تربیت بدنی و مقطع تحصیلی فوق دیپلم مشغول به تحصیل بوده اند.

روش نمونه گیری مورد استفاده در این پژوهش، تصادفی^۳ ساده می باشد. مطالعه اولیه نشان می دهد که حدود ۵٪ از دانشجویان در زمینه ایدز و روشهای پیشگیری از آن اطلاعات کافی دارند. بنابر این حجم نمونه متناسب با حدود اطمینان ۹۵٪ و خطای کمتر از ۴٪ برابر با ۱۱۴ نفر خواهد بود که باید به نسبت تقریباً مساوی از رشته های مختلف تحصیلی در مرکز انتخاب شوند.

نتایج: در این تحقیق به منظور دستیابی به اهداف پژوهش، اطلاعات و داده ها جمع آوری شده و توسط نرم افزار SPSS تحلیل گردیده و سپس بصورت جداول توزیع فراوانی مطلق و نسبی تنظیم شده است.

جداول زیر نتایج این پژوهش را نشان می دهند:

جدول شماره ۱- توزیع فراوانی مطلق و نسبی واحدهای مورد پژوهش برحسب سن (رشت - ۱۳۷۵).

درصد	تعداد	فراوانی
		سن (سال)
۱۵/۰	۱۸	۲۰-۲۰/۹
۴۰/۱	۴۸	۲۱-۲۱/۹
۲۸/۳	۳۴	۲۲-۲۲/۹
۱۳/۳	۱۶	۲۳-۲۳/۹
۳/۳	۴	۲۴-۲۴/۹
۱۰۰	۱۲۰	جمع

بعنوان شاهد یا کنترل خود عمل می نماید و سنجشهای مشابهی در فواصل زمانی قبل و بعد از اجرای برنامه آموزشی انجام می شود. موفقیت یا شکست برنامه آموزشی با این معیار که آیا قادر بوده است موجب تغییر روش (ارتقاء سطح آگاهی و نگرش) شود یا خیر، سنجیده می شود.

ابزار گردآوری اطلاعات در این پژوهش، پرسشنامه است که یکبار در انجام آزمون اولیه^۱ و بار دیگر آزمون ثانویه^۲ مورد استفاده قرار گرفته است.

روش کار بدین ترتیب بود که ابتدا پرسشنامه در اختیار نمونه های مورد پژوهش قرار گرفت (آزمون اولیه) و پس از تکمیل جمع آوری گردید. سپس واحدهای مورد مطالعه در سه گروه چهل نفری در طی سه هفته متوالی و هر هفته دو جلسه ۲ ساعته تحت آموزش قرار گرفتند. برای آموزش هم تلفیقی از روش سخنرانی و گاهاً پرسش و پاسخ به همراه استفاده از وسایل آموزشی نظیر پوستر، کتابچه، آموزشی، تلق شفاف، اسلاید و فیلم آموزشی استفاده شد. در این کار تحقیقی به منظور تجزیه و تحلیل داده های جمع آوری شده از جداول توزیع فراوانی مطلق و نسبی و جدول میانگین، انحراف معیار و تغییرات آنها، همچنین آزمونهای آماری کای اسکوئر، آنالیز واریانس، همبستگی

1- Pre Test.

2- Post Test.

3- Simple Random Sampling.

مشابه در امر یادگیری و پردازش اطلاعات از مطالعه تأثیر متغیر سن بر آگاهی و نگرش واحدهای مورد مطالعه صرف نظر گردید.

همانطور که مشاهده می شود کلیه واحدهای مورد پژوهش در یک گروه سنی ۲۴-۲۰ سال قرار دارند. لذا بدلیل قرار گرفتن واحدهای مورد مطالعه در وضعیت سنی یکسان و برخورداری از توانایی های تقریباً

جدول شماره ۲- توزیع فراوانی مطلق و نسبی

منابع کسب اطلاع راجع به ایدز در واحدهای مورد پژوهش (رشت - ۱۳۷۵)

درصد	تعداد	فراوانی منابع کسب اطلاع
۵۵/۰	۶۶	روزنامه
۹۰/۰	۱۰۸	تلویزیون
۴۵/۸	۵۵	رادیو
۳۸/۳	۴۶	کتاب، جزوه یا مجله
۲۹/۲	۳۵	عکس، پوستر یا فیلم آموزشی
۳۶/۷	۴۴	اعضای خانواده و بستگان
۳۸/۳	۴۶	اساتید

همچنین نتایج پژوهش نشان می دهند که تلویزیون، روزنامه و رادیو، به ترتیب سه منبع مهم کسب اطلاعات در واحدهای مورد پژوهش می باشند.

همانطور که مشاهده می شود بیشترین درصد افراد (۱۰۸ نفر = ۹۰٪) از طریق تلویزیون و کمترین درصد افراد (۳۵ نفر = ۲۹/۲ درصد) از طریق عکس یا پوستر یا فیلم آموزشی راجع به ایدز کسب اطلاعات نموده اند.

جدول شماره ۳- توزیع میانگین، انحراف معیار

و تغییرات نمرات آگاهی و نگرش راجع به ایدز قبل و بعد از آموزش (رشت - ۱۳۷۵)

تغییرات		بعد از آموزش		قبل از آموزش		قبل و بعد از آموزش
انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین	میانگین و انحراف معیار متغیر مورد مطالعه
۳/۵۰	۱۷/۵۳	۱/۴۳	۲۷/۳۳	۳/۱۴	۹/۸۰	آگاهی
۲/۲۷	۱۱/۶۴	۱/۳۲	۱۸/۱۸	۱/۹۷	۶/۵۴	نگرش

در سطح $P=0/00$ بین قبل و بعد از آموزش اختلاف معنی داری وجود دارد.

همانطور که مشاهده می شود این جدول نشان می دهد که میانگین نمرات آگاهی و نگرش بعد از آموزش بطور معنی داری افزایش یافته است.

برای تأیید این نظر آزمون آماری T زوج و مک نیمار انجام شد.

در این زمینه آزمون آماری T زوج نشان می دهد که بین میانگین نمرات آگاهی و نگرش قبل و بعد از آموزش اختلاف معنی داری وجود دارد. که خود می تواند حاکی از تأثیر مثبت برنامه آموزش بهداشت بر آگاهی و نگرش واحدهای مورد پژوهش باشد.

(آگاهی) $T=54/88$ $P=0/000$

(نگرش) $T=56/07$ $P=0/000$

همچنین مشخص شده است که افراد مورد پژوهش قبل از آموزش $33/8\%$ امتیاز آگاهی را کسب کرده بودند به این میزان پس از آموزش به $94/3\%$ رسیده است. هم چنین افراد تحت پوشش قبل از آموزش $32/7\%$ درصد امتیاز نگرش را کسب کرده بودند که این میزان پس از آموزش به $90/9\%$ درصد رسیده است که باز هم مبین تأثیر برنامه آموزشی بر آگاهی و نگرش واحدهاست. اما آزمون آماری مک نیمار نشان می دهد که در مورد کلیه سؤالات مربوط به آگاهی و نگرش راجع به ایدز آموزش در سطح $P=0/000$ مؤثر بوده است.

از دیگر یافته های پژوهش وجود ارتباط معنی دار آماری بین متغیر نوع دیپلم و آگاهی پیش از آموزش واحدهای تحت مطالعه می باشد. در این زمینه آزمون آماری آنالیز واریانس مشخص کرده است که میانگین نمرات آگاهی پیش از آموزش افراد بر حسب نوع دیپلم دارای اختلاف معنی داری بوده بطوری که میانگین نمره آگاهی پیش از آموزش افرادی که دارای دیپلم هنرستان با گرایش بهداشت می باشند از سه نوع دیپلم دیگر یعنی علوم تجربی، علوم انسانی و ریاضی فیزیک بالاتر است. ($P<0/05$)

آزمون آماری آنالیز واریانس همچنین مشخص نموده است که میانگین نمرات قبل از آموزش افراد بر حسب رشته تحصیلی دارای اختلاف معنی دار بوده بطوری که میانگین نمره آگاهی پیش از آموزش افرادی که در رشته های علوم تجربی و علوم انسانی تحصیل می کنند، بالاتر از نمره آگاهی افرادی است که در رشته های حرفه و فن و تربیت بدنی تحصیل می نمایند.

آزمون آماری آنالیز واریانس همچنین نشان می دهد که میانگین نمره آگاهی پیش از آموزش افراد بر حسب سطح تحصیلات مادر در مجردها دارای اختلاف معنی دار بوده و میانگین نمره آگاهی افرادی که مادرانشان دارای تحصیلات دبیرستان و دیپلم یا بالاتر هستند، بالاتر از نمره آگاهی افرادی است که مادرانشان بیسواد بوده یا دارای تحصیلات ابتدایی و سیکل هستند. ($P<0/05$)

این آزمون همچنان نشان داده است که میانگین نمره آگاهی پیش از آموزش افراد متأهل بر حسب سطح تحصیلات همسرانشان دارای اختلاف معنی داری می باشد بطوری که میانگین نمره آگاهی افرادی که همسرانشان دارای تحصیلات دبیرستان و دیپلم یا بالاتر هستند بالاتر از میانگین نمره آگاهی افرادی است که همسرانشان دارای تحصیلات ابتدایی و سیکل هستند. ($P<0/05$)

در این پژوهش آزمون آماری همبستگی متغیرهای کمی^۱ نشان می دهد که در واحدهای مورد پژوهش بین میزان استفاده از رادیو و مطالعه مطبوعات با آگاهی پیش از آموزش ارتباط معنی دار آماری وجود دارد که با افزایش ساعات گوش دادن به رادیو و یا مطالعه مطبوعات، آگاهی پیش از آموزش افراد نیز افزایش یافته است. ولی بین میزان استفاده از تلویزیون و متغیرهای آگاهی و نگرش قبل و بعد از آموزش ارتباط معنی داری وجود ندارد.

همچنین بین میزان استفاده از رادیو و مطالعه مطبوعات و متغیرهای آگاهی پس از آموزش نگرش قبل و

1- Corrolation.

بعد از آموزش ارتباط معنی داری وجود ندارد.

آزمونهای آماری آنالیز واریانس، آزمون T و کای اسکور نشان می دهد که بین متغیرهای میزان درآمد، وضعیت تأهل، سطح تحصیلات پدر، محل سکونت در شهر یا در روستا و منابع کسب اطلاع با آگاهی و نگرش افراد تحت پژوهش قبل و بعد از آموزش ارتباط معنی داری وجود ندارد.

بحث و نتیجه گیری:

۱- با توجه به یافته های پژوهش مشخص شده است که برنامه آموزش بهداشت در ارتقاء سطح آگاهی و نگرش واحدهای مورد پژوهش مؤثر بوده است ($P=0/00$).

همچنین مشخص می شود که آموزش بهداشت موجب ارتقاء سطح آگاهی و نگرش افراد تحت پژوهش در زمینه کلیه سؤالات مربوط به آگاهی و نگرش راجع به ایدز، راههای انتقال و روشهای پیشگیری از آن شده است. ($P=0/000$)

۲- با توجه به بالاتر بودن میانگین نمره آگاهی پیش از آموزش، دیپلم هنرستان نسبت به سه نوع دیپلم دیگر، مسئله احتمالاً به این صورت قابل توجیه است که افراد دارای دیپلم هنرستان در دوران تحصیل در دبیرستان دروس بهداشت را نیز مطالعه می نمایند که می تواند موجب ارتقاء اطلاعات پایه و اولیه این افراد در زمینه بیماریهای واگیر و روشهای پیشگیری از آنها بشود.

۳- با توجه به بالاتر بودن میانگین نمره آگاهی قبل از آموزش رشته های تحصیلی علوم تجربی و علوم اجتماعی این مسئله به این ترتیب قابل توجیه است که رشته های علوم تجربی و علوم اجتماعی در دوران تحصیل دروس جامعه شناسی پزشکی و بهداشت و زیست شناسی و ... را مطالعه می نمایند، که این دروس می توانند بنوبه خود اطلاعات پایه و اولیه فرد را در زمینه شناخت بیماریهای اجتماعی فرهنگی و

راههای مبارزه با آنها افزایش دهند.

۴- با توجه به بالاتر بودن میانگین نمره آگاهی قبل از آموزش افرادی که مادرانشان دارای تحصیلات دبیرستان و دیپلم هستند نسبت به افرادی که مادرانشان دارای تحصیلات ابتدایی و سیکل بوده و یا بیسواد هستند، نشاندهنده اثر مثبت و ارتقاء دهنده تحصیلات مادر بر آگاهی فرزند از یک طرف و نیز ارتباط نزدیک و صمیمی تر بین مادر و فرزند دختر از طرف دیگر می باشد که بعنوان یک پل ارتباطی در انتقال اطلاعات از مادر به فرزند عمل می نماید. در حالی که چنین کانال ارتباطی و انتقال اطلاعاتی بین پدر و فرزند دختر در این پژوهش دیده نشده است.

۵- با توجه به ارتقاء سطح آگاهی قبل از آموزش متأهلین بر حسب ارتقاء سطح تحصیلات همسرانشان به این ترتیب قابل توجیه است که به علت ارتباط نزدیک صمیمانه زن و شوهر و ایجاد پل ارتباطی قوی بین این دو، اطلاعات و آگاهی مناسب از شوهر به زن و بالعکس قابل انتقال بوده، بطوری که با افزایش سطح تحصیلات و آگاهی همسر سطح آگاهی زن نیز متعاقب آن افزایش یافته است.

۶- وجود ارتباط معنی دار بین میزان استفاده از رادیو و مطالعه مطبوعات و آگاهی قبل از آموزش در واحدهای مورد پژوهش و عدم وجود چنین ارتباطی بین میزان استفاده از تلویزیون و آگاهی واحدهای مورد پژوهش می تواند نشاندهنده این باشد که برنامه های تلویزیون در عین دیداری، شنیداری و جالب تر بودن دارای اثر آموزشی کمتری نسبت به رادیو و مطبوعات هستند، چون فرد حین مشاهده تلویزیون تمرکز و دقتی را که در گوش دادن به رادیو یا مطالعه مطبوعات می تواند داشته باشد، دارا نمی باشد.

۷- با توجه به بالاتر بودن میزان استفاده تلویزیون، رادیو و مطبوعات بعنوان منابع کسب اطلاع نسبت به سایر راهها نقش این سه رسانه مهم خبری در ارائه

برنامه‌های آموزشی در زمینه ایدز بیش از پیش مشخص و واضح می‌شود.

با توجه به آنچه گفته شد اهمیت نقش آموزش بهداشت، برای آموزش گروه‌های مختلف مردم در برنامه مبارزه با ایدز مشخص تر می‌شود و پیشنهاد می‌گردد که چنین برنامه‌هایی در سطوح و مقاطع مختلف تحصیلی و نیز در گروه‌های دیگر جامعه به اجرا درآید. در این رابطه آموزش دختران بعنوان جوانان امروز و مادران فردا مهم تر و ضروری تر خواهد بود. لذا اهمیت درج مطالب مهم و عمده نیز در زمینه راههای انتقال و روشهای پیشگیری از بیماری ایدز در مفاد درسی دانشجویان و دانش آموزان بیشتر احساس می‌گردد.

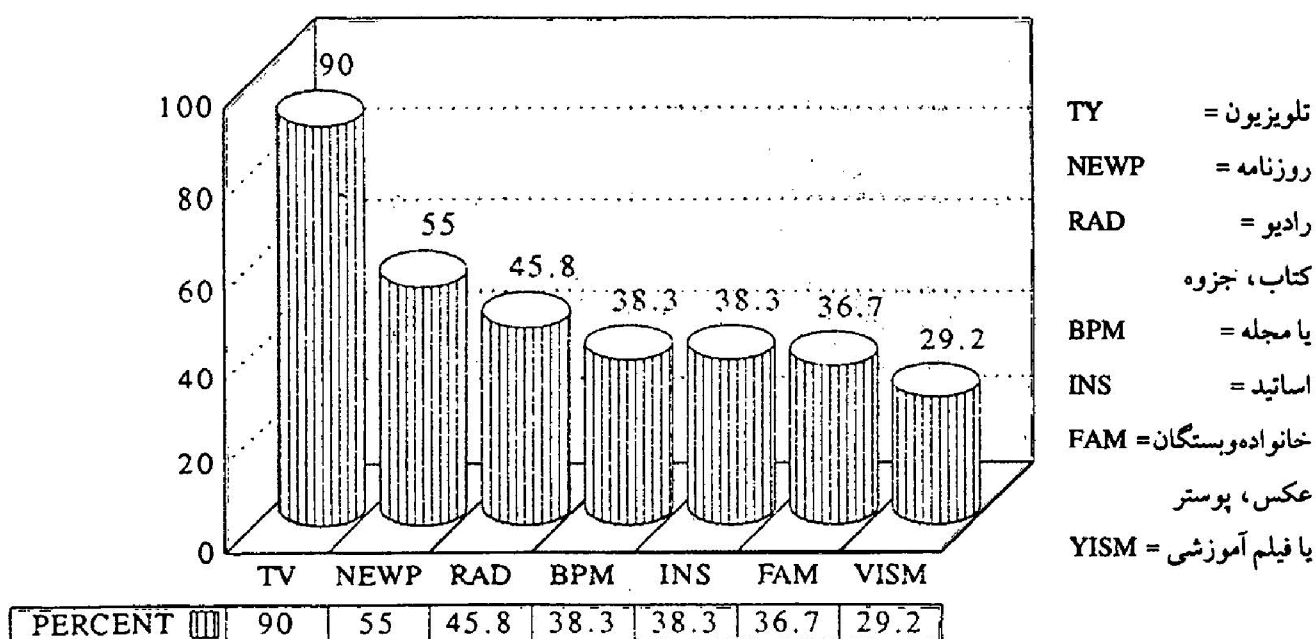
برای آموزش عموم مردم، نقش رسانه‌های خبری (تلویزیون، روزنامه و رادیو) بسیار ارزشمند و مؤثر می‌باشد.

منابع:

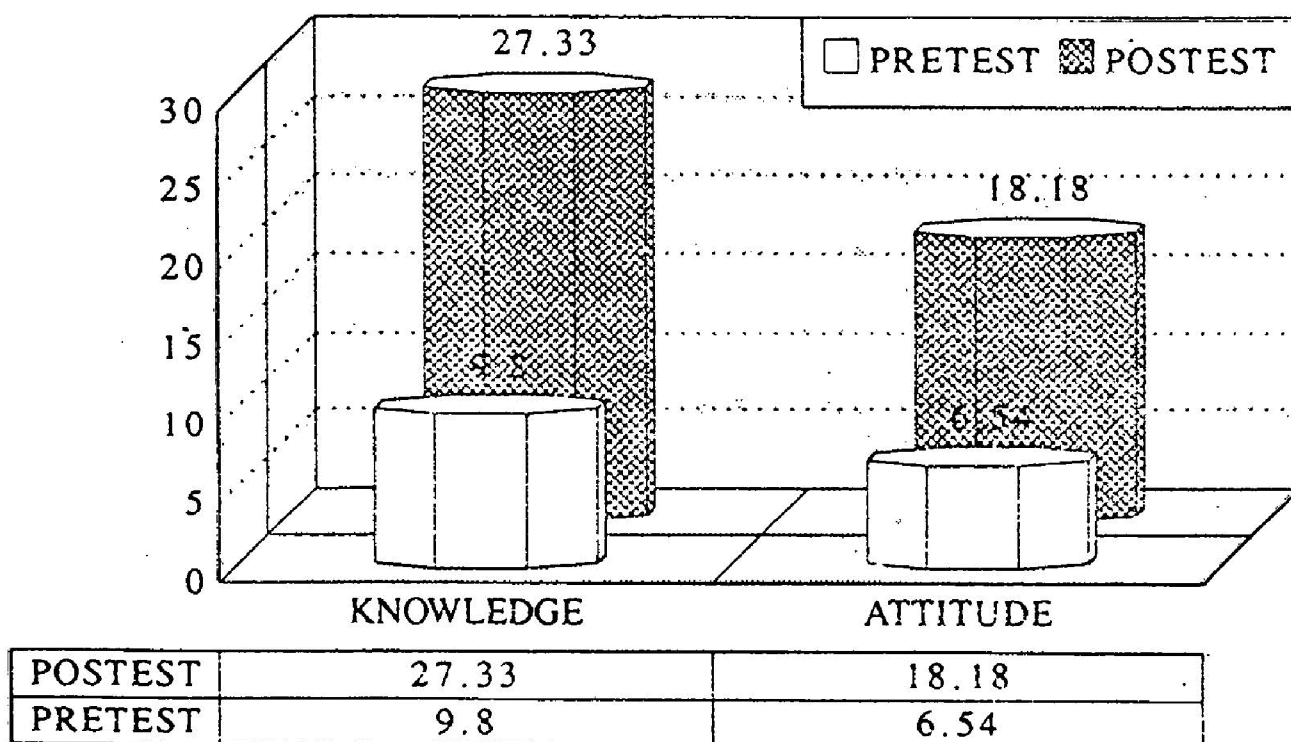
- ۱- اداره کل مبارزه با بیماریهای واگیر، «مختصری درباره ایدز». تهران: وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی، ۱۳۷۵، ص(۱).
- ۲- اداره کل مبارزه با بیماریهای واگیر. «برنامه‌های مبارزه با ایدز در ایران». تهران: وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، ۱۳۷۳، ص ۱ تا ۷.
- ۳- پارک. جی. ای و پارک. ک. در سنامه پزشکی پیشگیری و اجتماعی، بیماریهای مزمن غیر واگیر و بیماریهای واگیر شایع. ترجمه: دکتر حسین شجاعی تهران. رشت: انتشارات دانشگاه علوم پزشکی گیلان، ۱۳۷۲.

- ۴- صدری زاده، بیژن. ایدمیولوژی ایدز. تهران: وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی، کمیته کشوری مبارزه با ایدز، دفتر آموزش بهداشت، ۱۳۶۷، ص ۷ تا ۹.
- ۵- نوروزی، جمیله و سالک مقدم. علیرضا. ایدز بیماری حاصل از HIV. تهران: شرکت نشر و تبلیغ بشری، ۱۳۶۸.
- ۶- یگانه، بهرام، ایدمیولوژی سندرم نقص ایمنی اکتسابی (ایدز) در جهان و ایران. تهران: اداره کل مبارزه با بیماریهای واگیر کشوری مبارزه با ایدز، مهر ماه ۱۳۷۳، ص ۱۸.
- ۷- کوچکی، بیژن. «بررسی میزان تأثیر آموزش بهداشت بر آگاهی نگرش و عملکرد پرستاران در بیمارستانهای منتخب تهران در مورد ایدز». پایان نامه کارشناسی ارشد، رشته آموزش بهداشت دانشکده علوم پزشکی، دانشگاه تربیت مدرس. تابستان ۱۳۷۴.
- ۸- وکیل، محمد مسعود. «بررسی و مقایسه میزان تأثیر روشهای مستقیم و غیر مستقیم آموزش بهداشت بر آگاهی و نگرش دانشجویان پسر دانشگاه پیام نور سقز در زمینه ایدز»، دانشنامه کارشناسی ارشد مدرس علوم بهداشتی، رشته آموزش بهداشت، دانشکده علوم پزشکی، دانشگاه تربیت مدرس ۱۳۷۲.

- 9) AIDS Information exchange center, "A message on AIDS for youth and young Adults" The world health organization. 1994, pp:3-14.
- 10) World health organization, "Who AIDS series", No:9, 1991, pp:11.
- 11) Srivastava. VK, S. Nirupam etal "AIDS awareness among school teacher in rural area of India" public Health. 1992.
- 12) pitts, M. Jackson, H. "Nojoking matter: formal and Informal source of Information about AIDS In Zimbabwe", AIDS- Edue- prev, Feb. 1993

نمودار (۲) توزیع فراوانی نسبی واحدهای مورد پژوهش بر حسب منابع کسب اطلاع راجع به ایدز.

$$t = 54.9$$

$$t = 56.1$$

$$p = 0.000$$

نمودار (۳): تاثیر برنامه آموزش بهداشت بر دانش و نگرش واحدهای مورد پژوهش در زمینه ایدز قبل و بعد از آموزش.